

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTIDA MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNING "ILM FAN VA TABIAT " MARKAZI ORQALI KREATIVLIGINI OSHIRISH

Choriyeva Durdona

*Termiz davlat pedagogika instituti Maktabgacha ta'lim fakulteti Maktabgacha ta'lim
yo'nalishi 1- bosqich 101- guruh talabasi*

Annotasiya: *Bu maqolamning mazmun va mohiyati shundan iboratki, bolalarning kreativligini oshirish hamda estetik didni shakllantirishda "ilm fan va tabiat " markazining o'rni , va bu jarayon qay tarzda amalga oshirilish mazmuni yoritilgan. Maktabgacha yoshdagi bolalarni sayr qildirish va tabiat hodisalari bilan tanishtirish ularning tabiat haqidagi tasavvurlarini kengaytirish hamda yangi taassurotlarini yaratish . Maktabgacha yoshdagi bolalarning Maktabgacha ta'lim tashkilotiga kelguniga qadar ota -onalarining tabiat bilan tanishtirgansligi. Maktabgacha ta'lim tashkilotida tarbiyachi va ota -onalarining hamkorlikda ishlashlari haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar: *Fan va tabiat , idrok qilish, rivojlantirish, tadqiqot, tajriba, qiziquvchanligi va ijodkorlig, kashf etish, zavq olish, hissiy tarbiyasini rivojlantirish , ko'nikma, malaka, Ekskursiyalar, estetik tuyg'usi, dasturlar, tafakkur, materialistik dunyoqarash , aqliy rivojlanish, mantiqiy fikrlash, kognitiv qobiliyatlari,*

Bolalarni rivojlantirish va tarbiyalashda maktabgacha ta'limi muhim o'rin tutadi. Maktabgacha ta'lim dasturlari fanga asoslangan va matematikaga yo'naltirilgan holda bola shaxsini rivojlantirishda yanada qadrlil bo'lib qoladi. atrofda olamni ongli ravishda idrok qilish va olingan bilim, ko'nikma, malaka va qadriyatlardan o'quv va amaliy vazifalarni hal qilish uchun foydalanish uchun fan va tabiat tadqiqotlar muhim o'rin tutadi. Ushbu tadqiqotlar bolalarga ko'p qirrali fikrlash, muammolarni hal qilish ko'nikmalarini egallash, ularning qiziquvchanligi va ijodkorligini rivojlantirish, dunyoni kashf qilish va yashash, o'rganish tadqiqot va tajribalar orqali dunyoni kashf etish imkoniyatini beradi.

Bolalar bajarish va tajriba o'tkazish orqali o'rganishdan zavq olishadi va osonroq o'rganishadi. Bolaning o'zi xohlagan narsani o'rganishi uni o'rgatish bilan o'xshamaydi. Ilm-fan va tabiatni bola butun vujudi va hissiyotlari bilan o'rganishda qatnashadi. Bolaga Siz nima qilishni, qanday qilishni yoki nimani o'rganishni o'rgatish o'rniga, O'z-o'zini o'rganish o'rganish orqali qo'llab-quvvatlanadi. Fan va tabiat markazi bola shaxsiga yo'naltirilganligi ham faol o'rganishni ta'minlash nuqtai nazaridan juda muhimdir. Tanlangan mavzuning dolzarbligi. Erta yoshdan boshlab bolalar tabiatga qiziqishni boshlaydilar. Ular ishtiyoq bilan turli xil o'tlar va gullarni to'playdilar, kapalaklar va qo'ng'izlarni ushlaydilar, qushlarni tomosha qiladilar va kattalarga "Bu nima?", "Nega yomg'ir yog'adi?", "Qushlar qayerga uchadi?", "Qaerda uchadi?" ular qishki kapalaklarmi? va hokazo. Bolalar atrofda tabiat haqida "hamma narsani" o'rganishni xohlashadi. Biroq, bolalarning tabiatga bo'lgan qiziqishi har doim ham kattalar tomonidan qo'llab-quvvatlanmaydi. Bolalar bilan o'rmonda,

bog'da, o'tloqda, daryo bo'yida sayr qilish, ota-onalar ko'pincha bolalarning savollariga e'tibor bermaydilar va bolalarning qiziqishini qondirmaydilar. Ota-onalar farzandlarining birinchi tarbiyachilaridir. Bolalar bog'chasiga borishdan oldin va ko'pincha maktabga kirishdan oldin, bolalar ota-onalari nazorati ostida uyda bo'lishadi. Shuning uchun ota-onalar farzand tarbiyasi haqida doimo g'amxo'rlik qilishlari, ayniqsa, ularning tabiatga bo'lgan qiziqishlarini rivojlantirishlari va mustahkamlashlari kerak. Ulug' rus o'qituvchisi K. D. Ushinskiy shunday yozgan edi: "Suv ham, ochiq maydon ham, tabiat ham, shaharning go'zal tevarak-atrofi ham, xushbo'y jarliklar va tebranib turgan dalalar ham, pushti bahor va oltin kuz ham bizning tarbiyachilarimiz emasmidi? Pedagogikada meni vahshiy deb ayting, lekin men hayotim taassurotlaridan shuni angladimki, go'zal manzara yosh qalbnig rivojlanishi uchun shunday katta tarbiyaviy ahamiyatga ega, u bilan o'qituvchining ta'siri bilan raqobatlash qiyin. Bolalarning tabiatga yaqinlashishi ularning har tomonlama rivojlanishiga yordam beradi. Ekskursiyalar va tabiat qo'ynida sayr qilish paytida bolalar o'simliklar va hayvonlarning hayoti haqida ko'p narsalarni bilib olishlari mumkin. Tabiatdagi turli hodisalarni kuzatish, ular berilgan savollarga mustaqil ravishda javob topishni o'rganadilar. Bolalarning tabiat qo'ynida, toza havoda bo'lishi ularga shifo beradi, yosh avlodning jismoniy kamolotiga xizmat qiladi. O'z yurtingga oshiq bo'lish uchun uni bilish, uning tabiiy boyliklari bilan tanishish kerak. Ular mamlakatimizda xaritaning yagona reja bo'yicha qayta chizilishi, daryolar oqimi o'zgarishi, dengizlar birlashishi va cho'llarning jonlanishini bilib oladi. Bularning barchasi bolalarda buyuk ona Vatanimizga chuqur sadoqat, g'ayratli muhabbat tuyg'ularini tarbiyalashga xizmat qiladi. Shunday qilib, bolalarning tabiatga bo'lgan qiziqishini rivojlantirish, ularning tabiatga bo'lgan munosabati katta tarbiyaviy va tarbiyaviy ahamiyatga ega. Bolalarda tabiatga qiziqishni erta yoshdan boshlab shakllantirish kerak. Bolaning atrofdagi narsa va hodisalarni idrok etishi va tushunishi bilanoq, uning diqqatini tabiatdagi yorqin va rang-barang hamma narsaga tez-tez qaratish kerak. O'rmonda, o'tloqda o'yinlar, gul va mevalarni terish, qushlarning qo'shig'i, o'tlarning shitirlashi, quruq barglarning shitirlashi, oyoq ostidagi qorlarning shitirlashi - bularning barchasi bolalarga tabiatni his qilish imkonini beradi va ularning estetik tuyg'usini, hissiy tarbiyasini rivojlantirish uchun boy material bo'lib xizmat qiladi. Bolalarning bilimlarni o'zlashtirishi ularning kognitiv qobiliyatlari, hissiy apparatlari, mantiqiy fikrlash, e'tibor, nutq, kuzatish va qiziqishni rivojlantirish bilan chambarchas bog'liq bo'lishi kerak. Tafakkurni rivojlantirish va materialistik dunyoqarash asoslarini shakllantirish uchun bolalarni ob'ektlar va tabiat hodisalari bilan tanishtirish, kuzatilayotgan hodisalarga tushuntirishlar izlashga o'rgatish va bolalarni ular o'rtasidagi aloqalar va munosabatlar haqida tushunchaga etkazish kerak. Tabiat hodisalari orasidagi sabab-oqibat munosabatlari va munosabatlarini anglash jarayonida tafakkur rivojlanadi. Bolalarni sayrda kuzatishga, ya'ni tabiat hodisalariga maqsadli ravishda e'tibor berishga o'rgatish orqali biz bolalarning diqqatini rivojlantiramiz, bu umumiy aqliy rivojlanish bilan chambarchas bog'liq va bolalarning o'qishga tayyorligining muhim shartidir. Tabiatga bo'lgan qiziqishni ham rivojlantirish kerak. Bolalarga hayvonlar va o'simliklarda nimani va qanday kuzatishni ko'rsatib, tashqi ko'rinishga, harakatga, odatlarga e'tibor qaratib, tarbiyachi nafaqat tabiat haqidagi bilimlarni, balki bolalarning unga bo'lgan munosabatini ham shakllantiradi. Siz har

doim bolaning yoshini hisobga olishingiz va ushbu mavzu yoki hodisada uning e'tiborini tortadigan narsalarni bilishingiz kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. "Maktabgacha pedagogika " Sh. Sodiqova
2. "Yengil strategiya"T.2021.Sh.M. Mirziyoyev .
3. "Ilk qadam " davlat dasturi 2018-2022
4. "Ijtimoiy pedagogika" Nodira Egamberdiyeva 1993.